

Capriolen in de Kaukasus

Een verre reis

Ergens verscholen in de uiterste zuidoosthoek van Europa liggen de landen Georgië en Armenië. Ze worden beheerst door het hoogste gebergte van ons werelddeel: de Kaukasus. Het ligt niet meteen voor de hand om naar dergelijke landen met vakantie te gaan, maar het avontuur lonkte en toen ik zag dat reisorganisatie Kras voor het eerst een reis naar deze verre landen in haar programma had opgenomen, aarzelde ik niet lang en boekte ik een reis naar deze onbekende verten. Eigenlijk moet ik zeggen: boekten we, want Ria was aanvankelijk ook enthousiast. Toen ze steeds meer achteruit ging, begon ze tegen het avontuur op te zien en toen ik het plan opperde om de reis te annuleren, was dat voor haar een hele opluchting. Na Ria's plotselinge overlijden, besloot ik de reis zelf wel te maken, vooral om na een moeilijke periode de zinnen te kunnen verzetten. En dat is uitstekend gelukt. De beide landen hebben veel te bieden voor wie geïnteresseerd is in cultuur. Wanneer je dan bovendien getrakteerd wordt op een prima reisleidster, goede Engelstalige gidsen en een prettig reisgezelschap, dan kun je spreken van een geslaagde vakantie.

Er viel voldoende te genieten. Zelf werd ik door Armenië nog meer bekoord dan door Georgië. Het landschap met de hoge bergen was vergelijkbaar, de kerken en kloosters waren in beide landen even interessant, de wegen vaak even slecht, maar ik vond Armenië lieflijker dan het grotere zusje.

Soms moesten we een flinke inspanning leveren. Mijn conditie bleek nog prima in orde te zijn, want het lukte om deze rots in Georgië zonder moeite te beklimmen. Wat heet... met mijn 75 jaar kwam ik bijna als eerste boven!

Frustraties in Georgië

Er was nog een ding dat mij in Georgië tegen de borst stuitte: in de stad Gori gingen we naar het geboortehuis en het museum van Jozef Stalin.

Het bleek dat er nog steeds mensen zijn die de dictator en massamoordenaar als een groot figuur in hun geschiedenis

beschouwen. En toen onze reisleidster, die

haar jeugd in de voormalige Sovjet- Unie had doorgebracht, een poging deed onze kijk op de geschiedenis van het communisme te nuanceren, kreeg ik een onaangenaam gevoel in mijn buik. Passen nuances ten aanzien van een dictator die verantwoordelijk was voor de concentratiekampen van de Goelag in Siberië en die vele miljoenen mensen heeft laten vermoorden?

Het geboortehuis van Stalin in Gori.

Stalins vader was een eenvoudige schoenmaker.

Een dictator die zijn geheime dienst mensen in het holst van de nacht van hun bed liet lichten. Mensen van wie later veelal niets meer werd vernomen...

Dergelijke overwegingen werpen een schaduw over mijn herinneringen aan dit overigens prachtige land.

Stalin had een enorme vliegangst. Hij verplaatste zich in zijn enorme rijk vrijwel uitsluitend met de trein. Die staat nog steeds in de tuin achter het museum dat 'ter ere' van hem is opgericht.

Een tiran die iedereen angst aanjoeg, was zelf bang om in een vliegtuig plaats te nemen...

Armenië: zielig land met een rijke geschiedenis

Armenië was het eerste land dat het christendom (in 301) als staatsgodsdienst aannam. Er is een tijd geweest dat het land tien keer de huidige omvang had. Armenië heeft meer geleden dan welk land ook in Europa. Dan denk ik vooral aan de Armeense genocide, die volgens sommigen geen genocide genoemd mag worden... Bezoek het Armeense genocidemuseum en u zult voorgoed van deze gedachte genezen zijn. Het symbool van het land, de berg Ararat, ligt tegenwoordig op Turks grondgebied. Vanuit de hoofdstad Yerevan is de berg prachtig te zien, hij ligt op slechts 60 kilometer afstand, maar de Armeniërs mogen er niet naar toe. De grens met Turkije is hermetisch afgesloten.

Aan de Armeens- Turkse grens.

De berg Ararat, volgens de Bijbelse overlevering de berg waarop de ark van Noach strandde, ligt op slechts 40 kilometer afstand.

Je kunt er alleen maar naar kijken...

Toch kent Armenië ook een andere kant. De mensen zijn er (evenals trouwens in Georgië) buitengewoon vriendelijk. De architectuur van de oude kerken en kloosters is heel interessant en de mensen grijpen alle gelegenheden aan om feest te vieren. In Yerevan zagen we een prachtig verlichte fontein, die werd

opgevrolijkt met een waterorgel. De mensen waren van alle kanten toegestroomd om met volle teugen van het feest te genieten.

Het prachtig verlichte plein van de Republiek in Yerevan 's avonds na tien uur

Geen overuren op het dambord

De lezers van mijn damrubrieken weten dat ik elk jaar mijn zakdambordje meeneem om ter plaatse mijn geursporen achter te laten. Dit jaar was de oogst mager. De groep medereizigers was zo gezellig, dat ik weinig uren op mijn hotelkamer heb doorgebracht. De productie was navenant. Twee keer heb ik me tevreden gesteld met een eenvoudig probleem (de nummers 3 en 6).

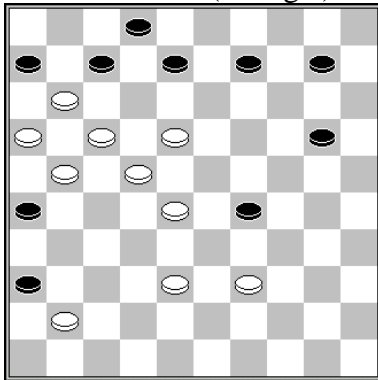
Inspiratie uit het boek van Benning

Toen ik met vakantie ging, besloot ik het prachtige boek mee te nemen van Gerard Benning over eindspelen waarin drie witte schijven op eenduidige wijze winnen van twee zwarte stukken. Eerder dit jaar werd er van mij een probleem gepubliceerd in De Problemist, waarin voor het eerst het meest ingewikkelde eindspel in dit genre werd bewerkt. Ik wilde nu mijn krachten richten op andere eindspelen uit het boek van Benning.

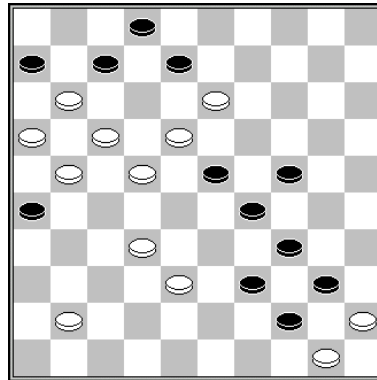
Speciaal voor niet-dammers

Verschillende malen heb ik gemerkt dat mijn rubrieken ook gelezen werden door niet-dammers. Vorig jaar lukte het een paar geïnteresseerde reisgenoten om de oplossing van een aantal problemen na te spelen. U moet dan wel weten dat de nummering van de velden linksboven begint met 1. De bovenste rij donkere velden gaan van 1 tot 5. De tweede rij begint met 6 en loopt tot 10. Helemaal rechts onderaan eindigt het dambord met veld 50. Als er tussen de nummers een x staat, betekent het dat er schijven worden geslagen. Wie de uitdaging wil aangaan, kan het best proberen de problemen 3 en 6 tot een goed einde te brengen. Eventueel kunt u dan het eindspel overslaan. Zetten en slagen van zwart staan tussen haakjes.

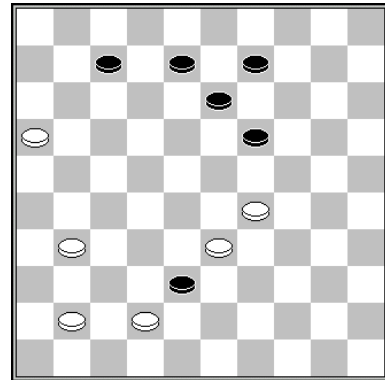
1. 16-6. Tbilisi (Georgië)

2. 16-6. Tbilisi

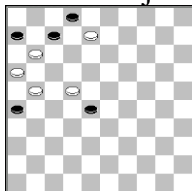

3. 18-6. Tbilisi

Oplossingen:

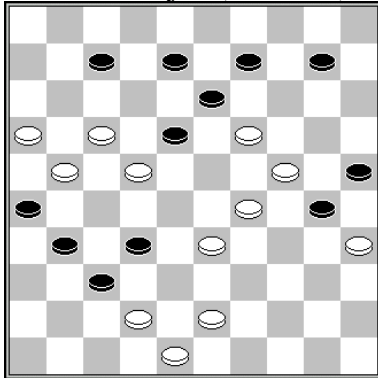
1. 39-33 (36x47) 33x13 (47x12) 28-23 (8x28) 17x8. De nu ontstane situatie is vrij uitzonderlijk en daarom besteed ik daaraan een apart diagram:

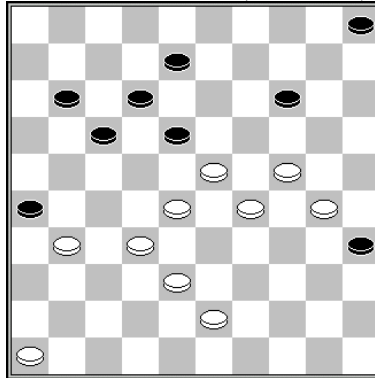
Zwart kan op vier verschillende manieren slaan, maar daarvan is er slechts één zinvol. Andere manieren van slaan leiden tot sneller verlies: (6x17) 21x1 (2x13, de beste) 22x33. In het nu volgende eindspel kan zwart zijn lot nog twaalf zetten rekken: (26-31) 1-12! Een zet die lastig te vinden is, de rest loopt vrij gemakkelijk: (31-37 of 36) 12-26 (37 of 36-41) en nu offert wit twee van zijn drie stukken: 26-37 (41x32) 33-28 (32x23) 16-11. Het beste verweer van zwart is nu te vinden in (23-28) 11-7 (28-32) 7-2 (13-18) 2-7 (18-22) 7-11 (22-27) 11-16 (27-31) 16x38 (31-37) 37-48. Uit.

2. Op hetzelfde slot maakte ik nog een tweede bewerking, met een problematischer afwikkeling, maar een minder mooie beginstand: 38-33 (39x46) 50x28 (46x12) 45x23 (8x28) 17x8 en de situatie van het diagram bij oplossing 1 staat weer op het bord.
3. Na deze capriolen werd het tijd voor een rustiger probleempje. Dat was ook door de omstandigheden ingegeven, want ik was die avond pas laat terug op mijn kamer. Wit wint door een simpele meerslag. Het ligt voor de hand, maar het probleem komt nog niet voor in de probleemdatabank: 29-23 (38x27, meerslag gaat voor, dus zwart moet de drieslag nemen) 23x1. Het nu volgende eindspel lijkt veel op het vorige: (27-31) 1-12 en na (26-31) 12-26 zijn we in een variant van de vorige oplossing beland.

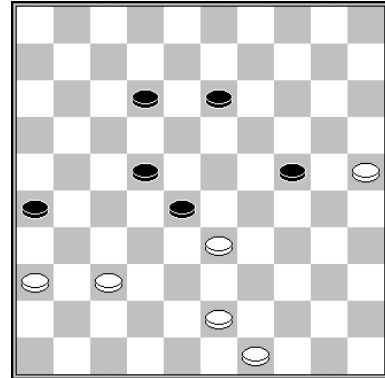
4. 19-6. Dilijan (Armenië)

5. 21-6. Yerevan (Armenië)

6. 22-6. Yerevan

4. Het lieflijke landschap van Armenië bracht kennelijk het beste in mij naar boven, want probleem 4 is mijns inziens de beste van deze serie: 24-20 (25x34 over drie stukken) 35x24 (18x27) 43-39 (34x43) 48x39 (37x48) 17-12! De sleutelzet. (48x19) 12x5 (26x17) 5x1 over vijf stukken. Na (27-31) 1-12 komt opnieuw het vorige eindspel op het bord.
5. Wit staat een schijf voor, maar kan dat niet positioneel te gelde maken. Alleen de combinatie is winnend: 32-27 (26x37) 27-21 (17x26) 28-22 (18x27) 47-41 (37x46) 38-33 (46x19) 24x2 (35x24) 2x10, met de dam over drie stukken (5x14) 29x9. Nu staat er een ander eindspel op het bord. De langste variant voor zwart luidt: (26-31) 9-4 (31-37) 33-29! Een lastig te vinden stille zet. Omdat zwart niet naar veld 41 mag wegens het eenvoudig winnende 4-10, is hij gedwongen tot (37-42), maar nu volgt ook weer een dubbeloffer: 43-38 (42x24) 4-13 (24-29) 13-9! Voor wie er niet op bedacht is, vormt deze zet de moeilijkste in het eindspel. Het beste voor zwart is nu (29-33) 9-4 (12-18) 3-9 (18-23) 9-14 (23-29) 14-20 (29-34) 20x38, de enige (34-40) 38-33 (40-45) 33-50, winst door opsluiting.
6. De serie wordt besloten met een eenvoudige 6 om 6, die niettemin meer doorwrocht is dan zijn soortgenoot op het derde diagram: 25-20 (28x48) 20x29 (48x31) 36x9, slaan naar 7 wint niet (26-31) 9-4 en er staat een stand uit de vorige oplossing op het bord.

Met dank aan Jo Offermans die mij de foto's 2 tot en met 5 toestuurde